

Sameparlamentarikerkonferansen samlet i Tråante/Trondheim den 7. februar 2017 behandlet temaet sannhet og forsoning for det samiske folket og uttaler følgende:

Vi påpeker at samene som ett folk og urfolk, i både nasjonal og grenseoverskridende perspektiv, har retten til selvbestemmelse og rett til å kjenne egen historie, eksistere som ett samisk folk, og bestemme over egen utvikling og prioriteringer;

Vi understreker at samene er ett folk bosatt i statene Finland, Norge, Russland og Sverige som i forskjellig grad har vært, eller fortsatt er, utsatt for assimileringprosesser av de respektive statene og som oppfattes negativt av det samiske folket og sivilsamfunn på nasjonalt og internasjonalt nivå;

Vi fremhever at de respektive statenes assimileringprosesser har rammet samene på kollektivt og individuelt nivå både i nasjonalt og grenseløst perspektiv, som ett folk, urfolk og minoritet, på tvers av geografi, alder, kjønn og individer med særskilte behov, og innenfor sivile, politiske, økonomiske, kulturelle og sosiale rettighetsområder;

Vi erkjenner at vi fremdeles ikke har oppnådd reell likestilling og likeverd mellom det samiske folk og majoritetsbefolkningene i de respektive statene;

Vi påpeker at statlig assimileringpolitikk overfor det samiske folk har forhindret utviklingen og oppnåelsen av reell likestilling og likeverd mellom det samiske folk og de øvrige sivilsamfunn på lokalt, nasjonalt, regionalt, grenseoverskridende og internasjonalt nivå;

Vi påpeker videre behov for at kulturelt tilpassede prosesser igangsettes som garanterer kompetanse og kjennskap til samiske forhold, for å avdekke og dokumentere historiske og eksisterende assimileringprosesser og -politikk overfor det samiske folk og som kan avdekke hvilke konsekvenser slike prosesser og politikk kan ha hatt og har fremdeles for det samiske folket, for dagens og fremtidige generasjoner. For å kunne oppnå forsoning, må vi først gjennomgå en sannhetsprosess;

Vi fremholder at aksept, erkjennelse og forsoning ikke bare handler om forholdet mellom samer og ikke-samer, men i like stor grad om aksept og erkjennelse om at assimileringen rammet ulike samer og ulike samfunn ulikt. Det er behov for økt åpenhet om mangfold og ulikheter i samers og samiske lokalsamfunns erfaringer, fortellinger og virkelighetsbeskrivelser knyttet til assimilering og dagens virkelighet;

Vi ser viktigheten i å igangsette forsoningsprosesser som bærer på de negative konsekvensene og utvikling påført det samiske folket, både på kollektivt og individuelt nivå, gjennom assimileringprosesser. Vi forventer at sannhets- og forsoningsprosessen dessuten fører til oppreisning for det samiske folk;

Vi vedtar å kartlegge allerede igangsatte sannhet og forsoningsprosesser og støtter dette.

Vi oppfordrer de respektive statene, i samråd med de respektive sameting å bli enig om metoder og vilkår for å igangsette sannhets- og forsoningsprosesser, enkeltpersoner skal på frivillig basis kunne delta i prosessen og få tilbud om psykisk støtte underveis, og at det avsettes tilstrekkelige menneskelige, tekniske og finansielle ressurser til slikt arbeid;

Vi viser til arbeidet i Sannhets- og forsoningskommisjonen i Canada og kommisjonens rapport og resultater og oppfølging av dette arbeidet på nasjonalt nivå og blant urfolk selv, som på mange måter kan trekkes frem som et godt eksempel og veiviser for fremtidige samiske sannhets- og forsoningsprosesser i samiske områder og i de nordiske land.

Vi forplikter oss til å informere om utviklingen av sannhets og forsoningsprosesser, og til å bidra til at slike prosesser igangsettes nasjonalt, og i grenseoverskridende regi der det er nødvendig;

Vi forventer at formålet med sannhets- og forsoningsprosessen er å granske og dokumentere historisk undertrykkelse og overgrep og brudd på menneskerettigheter, avklare hvordan dette i dagens situasjon påvirker det samiske folk og våre samfunn, samt foreslå hvordan forholdet mellom det samiske folk, statene og samene seg imellom kan styrkes;

Vi forventer også at resultatet fra sannhets- og forsoningsprosessene skal være at statene tar ansvar og i samråd med sametingene, styrker samenes stilling som folk i de nordiske landene

Vi hevder at for å oppnå reell likestilling og likeverd må de internasjonalt aksepterte og bindene menneskerettigheter og urfolksrettigheter respekteres og implementeres på lokalt, nasjonalt, regionalt, grenseoverskridende og internasjonalt nivå, spesielt urfolkserklæringen;

Sámeparlamentarihkarkonferánsa, čoggganan Tråantes guovvamánu 7. b. 2017 meannudii fáttá duohtavuohta ja soabadeapmi sámi álbmoga várás ja cealká čuovvovačča:

Mii čujuhit ahte sámiin go lea sierra álbmot ja eamiálbmot, sihke našunála ja rájárasttideaddji perspektiivvas, lea iešmearridanvuoigatvuohta ja lea vuoigatvuohta dovdat iežaset historjjá, eallit sámi álbmogin, ja mearridit sin iežaset ovdáneami ja vuoruhemiid;

Mii deattuhit ahte sámit lea okta álbmot geat ássat stáhtain Norga, Ruošša, Ruotta ja Suopma, geat iešguđege dásis leat leamaš, dahje ain leat, gártan vásihit assimilašuvdnaproseassaid guoskevaš stáhtain ja maid sámi álbmot ja siviila servodat atnet fuotnin našunála ja riikkaidgaskasaš dásis;

Mii deattuhit ahte guoskevaš stáhtaid assimilerenproseassat leat čuočcan sámiide oktasaččat ja individuála dásis sihke našunála ja rájárasttideaddji perspektiivvas, go lea okta álbmot, eamiálbmot ja veahádat, rastá geografii, agi, sohkabeali ja indiviidat geain leat sierra dárbbut, ja siviila, politihkalaš, ekonomalaš, kultuvrralaš ja sosiála vuoigatvuođasurggiid siskkobealde;

Mii deattuhit ahte mii eat vel ge leat olahan duohta dáseárvvu ja ovttárvosašvuođa sámi álbmoga ja majoritehta álbmoga gaska guoskevaš stáhtain;

Mii čujuhit ahte stáhta assimilerenpolitihkka sámi álbmoga guovdu lea hehtten ovdáneami ja duohta dáseárvvu ja ovttárvosašvuođa juksama sámi álbmoga ja muđui siviila servodaga gaska báikkálaččat, nationála dásis, guovlulaččat, rájaid rastá ja riikkaidgaskasaš dásis;

Mii čujuhit viidáseappot ahte lea dárbu álggahit kultuvrralaččat heivvolaš proseassaid, mii dáhkida sámi áššedovdamuša maiguin buktit albmosii ja duođaštit historjjálaš ja dálá assimilerenproseassaid ja- politihka sámi álbmoga guovdu ja makkár váikkuhusat dain proseassain ja politihkas lea leamaš ja lea sámiide ovddeš, dálá ja boahtevaš buolvvaide. Jus galgá joksat soabadeami, de fertet vuos čađahit duohtavuođaproseassa.

Mii čuoččuhit ahte dohkkeheamis, dovddasteamis ja soabadeamis ii leat sáhka dušše sápmelaččaid ja majoritehta álbmoga gaskavuodas, muhto seamma ollu das ahte dohkkehit ja dovddastit ahte assimileren váikkuhii iešguđet sápmelaččaid ja servodagaid iešguđet láhkái. Mii dárbašit eanet rabasvuođa sápmelaččaid ja sámi báikegottiid mánggabeallásaš ja iešguđetlágán vásihusain, mitalusain ja duohtavuođa čilgehusain assimilerema ja otná duohtavuođa ektui;

Mii oaidnit ahte deatalaš lea álggahit soabadanproseassaid mat buhtadit daid negatiivvalaš váikkuhusaid ja ovdáneami mat leat čuočcan sámi álbmogii, sihke oktasaččat ja individuála dásis, assimilerenproseassaid bokte. Mii vuordit ahte duohtavuođa- ja soabadanproseassa maid dagaha buhtadeami sámi álbmogii;

Mii mearridit kártet jo álgán duohtavuohta- ja soabadanproseassaid ja doarjut daid.

Mii ávžžuhit guoskevaš stáhtaid, ovttasráđálaččat soahpat vugiid ja eavttuid iešguđet sámedikkiin, álggahit duohtavuođa ja soabadanproseassaid, maida searvan ovttaskas olbmuide galgá leat eaktodáhtolaš ja sidjiide galgá addit vuoigatvuođa ja psyhkalaš doarjaga, ja ahte mii bidjat doarvá olmmošlaš, tehnikkalaš ja ruđalaš návccaid dákkár bargui;

Mii čujuhit Canada duohtavuohta ja soabadanlávdegotti bargui ja dán barggu bohtosiidda ja čuovvoleapmái našunála dásis ja álgoálbmogiid gaskkas, mii mángga dáfus lea buorren ovdamearkan ja mállen maddái boahtevaš sámi duohtavuođa ja soabadanproseassaide sámi guovlluin ja davviriikkain;

Mii geatnegahttit iežamet juohkit dieđuid duohtavuođa ja soabadanproseassaid ovdáneami birra, ja váikkuhit dan ahte dán lágan proseassat álggahuvvojit nationála dásis, ja rájáid rastá gokko lea dárbu;

Mii vuordit ahte duohtavuođa ja soabadanproseassaid ulbmil lea suokkardit ja duođaštit historjjálaš vealaheapmi ja vuoigatvuodaid rihkkumiid, čilget mot dát váikkuhit sámi álbmogii ja min servvodagaide dálá dilis ja evttohit mot sáhtašii buoridit oktavuođa gaskkal sámiid ja stáhtaid ja sámiid gaskkal siskkáldasat;

Mii vuordit maddái ahte duohtavuođa ja soabadanproseassaid boadusin livččii ahte stáhtaid ovddasteaddjit váldet ovddasvástádusa ja ovttasráđiid sámedikkiiguin nannejit sámiid sajádaga álbmogiin davviriikkain;

Mii čuoččuhit ahte jos mii galgat juksat duohta dásseárvvu ja ovttárvosašvuođa, de fertejit riikkaidgaskasaččat dohkkehuvvon ja čadni olmmošvuoigatvuodát ja álgoálbmotvuoigatvuodát gudnejahttojuvvot ja searvvahuvvot báikkálaččat, nationála dásis, guovlulaččat, rájáid rastá ja riikkaidgaskasaš dásis, erenomážit eamiálbmotjulggaštus;

Sameparlamentarikerkonferansen samlet i Trondheim/Tråante den 7 februari 2017 dryftat frågan om sanning och försoning för det samiska folket och vill framföra följande:

Vi påpekar att samerna som ett eget folk och som urfolk, i ett nationellt och gränsöverskridande perspektiv, har rätt till självbestämelse och rätt att känna till sin egen historia, att existera som ett samiskt folk, och bestämma över sin egen utveckling och prioriteringar;

Vi framhåller att samerna är ett folk bosatt i statene Finland, Norge, Ryssland och Sverige, som i olika omfattning har varit utsatt för, eller fortfarande utsätts för staternas assimileringprocesser på ett sätt som upplevs som negativt av det samiska folket och civilsamhället på nationell och internationell nivå;

Vi framhåller att respektive staters assimileringprocesser har drabbat samerna kollektivt och individuellt både i ett nationellt och i ett gränsöverskridande perspektiv, som ett folk, ett urfolk och en minoritet, oberoende av geografi, ålder, kön eller funktionshinder, och inom civila, politiska, ekonomiska, kulturella och sociala rättighetsområden;

Vi framhåller att vi fortfarande inte har lyckats uppnå reell jämlikhet och likvärdighet mellan det samiska folket och majoritetsbefolkningen i de respektive statene;

Vi påpekar att assimileringpolitiken mot det samiska folket har hindrat utvecklingen och reell jämlikhet och likvärdighet mellan det samiska folket och det civila samhället i övrigt på lokal, nationell, regional, gränsöverskridande och internationell nivå;

Vi påpekar också behovet av att inleda kulturellt anpassade processer som garanterar kompetens och kunskap om samiska förhållanden, för att lyfta upp i ljuset och dokumentera historiska och existerande assimileringprocesser och – politik gentemot det samiska folket, och lyfta upp i ljuset vilka konsekvenser sådana processer och sådan politik kan ha haft och fortfarande har för det samiska folket, för nuvarande och framtida generationer. För att uppnå försoning, måste vi först genom en sannings process;

Vi hävdar att acceptans, erkännande och försoning är inte bara om förhållandet mellan samer och icke-samer, men lika om godkännande och erkännande att assimilering påverkade olika samer och olika samhällen på olika sätt. Det måste finnas en större öppenhet om mångfalden och skillnader i samers och samiska lokalsamhällen erfarenheter, berättelser och beskrivningar av verkligheten i samband med assimilering och dagens verklighet;

Vi anser det som viktigt att inleda försoningsprocesser som underlättar och avhjälper den negativa utveckling och de konsekvenser som det samiska folket utsatts för genom assimileringprocesserna, både på kollektiv och individuell nivå. Vi förväntar oss att sannings- och försoningsprocessen leder också till oppreisning för det samiska folk;

Vi beslutar att kartlägga sannings- och försoningsprocesser som redan inletts och stödja dessa.

Vi uppmanar respektive stater, att i samråd med respektive sameting enas om metoder och villkor för att påbörja sannings- och försoningsprocesser, enskilda ska ha möjlighet att frivilligt delta i processen och erbjudas psykologiskt stöd under tiden, och det ska avsättas tillräckliga mänskliga, tekniska och finansiella resurser till detta arbete;

Vi hänvisar till Sannings- och försoningskommissionens arbete i Kanada och kommissionens rapport och resultat och hur detta arbete har följts upp på nationell nivå och bland urfolken själv, som på

många sätt kan tas fram som goda exempel och vara modeller för en framtida samisk sannings- och försoningsprocesser i samiska områden och nordiska länder.

Vi förpliktar oss att informera om utvecklingen av sannings- och försoningsprocesser, och till att medverka till att sådana processer inleds nationellt och i gränsöverskridande regi där det är nödvändigt;

Vi förväntar oss att målet med sannings- och försoningsprocessen är att granska och dokumentera historiskt förtryck och övergrepp och brott på mänskliga rättigheter, att förklara hur detta påverkar det samiska folket och våra samhällen i dag, och att föreslå hur förhållandet mellan det samiska folket, staterna och samerna sinsemellan kan stärkas;

Vi förväntar oss också att resultaten från sannings- och försoningsprocesserna ska vara att staterna tar ansvar och i samråd med sametingen, stärker samernas ställning som ett folk i de nordiska länderna;

Vi framhåller att för att uppnå reell jämlikhet och likvärdighet måste internationellt erkända och bindande mänskliga rättigheter och urfolksrättigheter respekteras och implementeras på lokal, nationell, regional, gränsöverskridande och internationell nivå, härunder särskilt urfolksdeklarationen;

Parlamentarihkerekonferansese, tjáanghkenamme Tráantesne goevten 7.b. 2017, teemam saetniesvoete j̄ih máahtadimmie saemien áálmegidie ḡietedi j̄ih daam lahteste:

Mijjeh tj̄iertestibie saemieh goh akte áálmegie j̄ih aalkoealmetje, dovne nasjonaale j̄ih raastendáaresth perspektijvesne, reaktam j̄ijtjenænnoestæmman utnieh j̄ih reaktam j̄ijtsh histovrijem damtedh, j̄ieledh goh akte saemien áálmegie j̄ih j̄ijtsh evtiedimmien j̄ih prioriteradimmiej bijjelen nænnoestidh.

Mijjeh tj̄iertestibie saemieh leah akte áálmegie mah staatine Sáevmesne, Nöörjesne, Russlaantesne j̄ih Sveerjesne áarroeminie mah joekehtslaakan leah assimileradimmieprosessh dáájreme jallh annje assimileradimmieprosessh dáájremenie j̄ijtsh laanteste, j̄ih mejtie saemien áálmegie j̄ih sivijle siebriedahk nasjonaale j̄ih gaskenasjonaale daltesisnie utnieh náake;

Mijjeh tj̄iertestibie fierhten staaten assimileradimmieprosessh leah saemide dievviedamme dovne ektesne j̄ih sj̄ierelaakan dovne nasjonaale j̄ih raastennamhtah perspektijvesne, goh áálmegie, aalkoealmetje j̄ih unnebeláhkoe, geografijen, aalteren, tjoelen j̄ih indivijdi dáaresth sj̄iere daerpiesvoetigujmie, j̄ih sivijle, politihkeles, ekonomeles, kultuvrelle j̄ih sosijaale reaktasuerkiej sisnjeli;

Mijjeh byjhkesjibie mijjeh ibie annje tj̄ielke m̄irrestallemem j̄ih seammavyörtegsvoetem jakseme saemien áálmegi j̄ih j̄ienebeláhkoeárroji gaskem fiereguhtene staaatesne.

Mijjeh tj̄iertestibie staateles assimileradimmiepolitihke saemien áálmegasse lea evtiedimmiem j̄ih tj̄ielke m̄irrestallemem j̄ih seammavyörtegsvoetem heerredamme saemien áálmegen j̄ih jeatjah sivijle siebriedahki gaskem voenges, nasjonaale, regijonaale, raastendáaresth j̄ih gaskenasjonaale daltesisnie;

Mijjeh aaj tj̄iertestibie daerpies kultuvrelle sj̄iehtedamme prosessigujmie n̄ierhkedh mah maahtoem j̄ih daajroem saemien tsiehkij bijre tj̄irkieh, juktie vueptiestidh j̄ih vihtiestidh histovrijes j̄ih daaletje assimileradimmieprosessh- j̄ih politihkem saemien áálmegen vöoste, j̄ih mah maehtieh vuesiehtidh mah konsekvensh dagkerh prosessh j̄ih politihke lin maahteme utnedh j̄ih annje utnieh saemien áálmegasse, daan beajjetje j̄ih b̄ætijen aejkien boelvide. Juktie máahtadimmiem buektiehtidh tjoerebe voestegh akten saetniesvoeteprosessen tj̄irrh;

Mijjeh tj̄iertestibie jááhkesjimmie, byjhkesjimmie j̄ih máahtadimmie eah leah ajve tsiehkien bijre saemiej j̄ih gaskem, men seamma j̄ijnjem jááhkesjidh j̄ih byjhkesjidh assimileradimmie ovmessie saemieh j̄ih ovmessie siebriedahk joekehtslaakan tsavtsi. Daerpies lissiehtamme r̄æhpasvoetine gellievoeten j̄ih joekehtsi bijre saemiej j̄ih saemien voenges siebriedahki dáájrehtimmine, soptsesinie j̄ih buerkiestimmine guktie j̄ieleda raaktan lij, mah leah ektiedamme assimileradæmman j̄ih daan beajjetje riektes j̄ieliedasse;

Mijjeh vuejnebe vihkeles máahtadimmieprosessigujmie n̄ierhkedh mah dávvoeh j̄ih viehkietieh dejtie náake konsekvenside j̄ih evtiedimmide mejtie saemien áálmegie lea dáájreme, dovne ektesne j̄ih oktegh, assimileradimmieprosessi tj̄irrh. Mijjeh veanhtadibie saetniesvoete- j̄ih máahtadimmieprosesse aaj earoem vihth tseegkie dan saemien áálmegasse;

Mijjeh nænnoestibie joe n̄ierhkeme saetniesvoete- j̄ih máahtadimmieprosessh goerehtalledh j̄ih dam dáarjoehtibie.

Mijjeh haestebe gaajhkh staath, rááresjimmesne fiereguhtine saemiedigkine, vukiej j̄ih krievenassi bijre seamadidh juktie saetniesvoete- j̄ih máahadimmieprosessigujmie niérhkedh, aktegsalmetj̄h edtj̄eh j̄ijtjevyljehke maehdedh meatan árrodh prosesessne j̄ih faalenassem áadtjodh psykiske dáarjoen bijre jaabnan, j̄ih nuekies almetjeligke, teknikheles vierhtieh j̄ih beetnehvierhtieh edtj̄eh dagkeres barkose vadtasovvedh;

Mijjeh vuesiehtibie barkose Saetniesvoete- j̄ih máahadimmiekommisjovnesne Canadesne, j̄ih kommisjovnen reektehtse j̄ih illedahkh j̄ih guhkiebasse barkoe nasjonaale daltesisnie j̄ih aalkoealmetji gaskemsh, goh gellielaakan maahta goh hijven vuesiehtimmine j̄ih væjsaldahkine árrodh báetijen aejkien Saetniesvoete- j̄ih máahadimmieprosesside saemien dajvine j̄ih noerhtelaantine.

Mijjeh diédtem utnebe evtiedimmien bijre bievnedh saetniesvoete- j̄ih máahadimmieprosessijste, j̄ih viehkiehtidh guktie dagkerh prosessh aelkieh nasjonaale, j̄ih raastendáaresth suerkesne gusnie daerpies;

Mijjeh veanhtadibie ássjele saetniesvoete- j̄ih máahadimmieprosessine lea histovrijes diédtelgimmiem j̄ih daaresjimmiem j̄ih miédtelimmiem almetjereaktide kraanskodh j̄ih vihtiestidh, tj̄ielkestidh guktie daate daan beajjetje tsiehkesne saemien áálmegem j̄ih mijjen siebriedahkh tsavtsa, j̄ih raeriestidh guktie maahta tsiehkiem saemien áálmegen j̄ih staati gaskem j̄ih saemiej gaskemsh nænnoestehtedh;

Mijjeh aaj veanhtadibie illedahke saetniesvoete- j̄ih máahadimmieprosessijste edtja árrodh staath diédtem vaeltieh j̄ih rááresjimmesne saemiedigkiejgujmie, saemiej sijjiem goh áálmege nænnoestehtieh noerhtelaantine.

Mijjeh tj̄iertestibie jis edtja tj̄ielke mirrestallemem j̄ih seammavyörtogsvoetem buektiehtidh dellie doh gaskenasjonaale jááhkesjamme j̄ih viédeldihkie almetjereaktah j̄ih aalkoealmetjereaktah tj̄uerieh seahkaramme sj̄idtedh j̄ih meatan vaaltasovvedh voenges, nasjonaale, regijonaale, raastendáaresth j̄ih gaskenasjonaale daltesisnie, joekoen aalkoealmetjebæjhkoehimmie;

Sameparlamentarikerkonferansen, tjáhkanam Tráantes 7.2. 2017 giehtadaláj tiemáv duohtavuohtha ja sábadibme sáme álmuga vuoksjuj ja tjuovvovattjav moalget:

Mij tsuojggip, sábmelattja avtan álmugin ja iemeálmugin, nasjávnašasj ja aj rájásstididdje perspektijvan, le iesjmierredimrievtesvuohtha ja le riektá ietjasa histávrváv dábddát, viessot avtan sáme álmugin ja ietjasa ávddánimev ja vuorodimijt mierredit;

Mij dættodip, sábmelattja le akta álmuk gudi árru stáhtajn Vuonan, Ruossjan, Svierigin ja Suoman, gudi iesjgenğa dásen li vásedam, jali vilá vásemi, mastadimprosessajt rijkajs ja majt sáme álmuk ja siviilla sebrudahka adni negatijvvan nasjávnašasj ja rijkajgasskasasj dásen;

Mij dættodip, guoskavasj stáhtaj mastadimprosessas li sámijda guoskam aktisasj ja individuála dásen nasjávnašasj ja aj rájásstididdje perspektijvan, avtan álmugin, iemeálmugin ja unneplágoálmugin, rastá geografija, agij, sjierve ja ájnegettaj gænna li sierra dárbo, ja siviilla, politihkasaj, ekonomalasj, kultuvralasj ja sosiála rievtesvuodasuorgij sisbielen;

Mij dábđástip, mij ep la ájn jávsádam duohta dásásdussaj jalik avtaárvvusasjvuohtaj sáme álmuga ja ieneplágo álmuga gaskan guoskavasj stáhtajn;

Mij tsuojggip, stáhtaj mastadimpolitihkka sáme álmuga vuoksjuj le hieredam ávddánimev ja duohta dásásdusá ja avtaárvvusasjvuoda jávsádimáj sáme álmuga ja ietjá siviilla sebrudagá gaskan bájkálettat, nasjávnašasj dásen, guovloj dásen, rájás rastá ja rijkajgasskasasj dásen;

Mij aj tsuojggip, dárbo le kultuvralattjat hiebalasj prosessajt álgadit, ma máhtulasjvuodav ja diedojt sáme ássijn tjárggi, bihusittjat ja duodastittjat histávrválasj ja dálásj mastadimprosessajt ja - politihkas sáme álmuga vuoksjuj ja bihusittjat máhttelis vájkkudusájt prosessajs ja politihkas sámijda ávdep, dálásj ja boahhte buolvajda. Áledittjat sábadussaj, de vierttip vuostak sádnsvuohtaprosessav tjadádit:

Tjuottjodip dáhkkidibme, dábđástibme ja sábadus ij val guoska sámij ja dáhttaj gaskavuohtaj, valla aj buorrenválldem ja dáhkkidime jut assimilerim bájnattij umasse sámijt ja umasse sebrudagájt umassláhkáj. Háhttu stuoráp rabásvuohta gávnnut moattegerdakvuoda birra ja sieradusá sámij ja sámij bájkálasj sebrudagájt vásádusájn, giehtojn ja oallevuoda gávádusájn assilimerima ja dálásjájge oallevuoda gáktuj;

Mij vuojnnep ájnasvuodav álgadittjat sábadimprosessajt ma giehpedit ja buohtti dajt negatijvva vájkkudusájt ja ávddánimijt ma li sáme álmugav vahágahtám, aktisasj ja aj individuála dásen, mastadimprosessaj baktu. Vuorddep sádnsvuohta- ja sábadusprosäsas dasi duodden sáme álmugij tjuottjáláhttemav báhtusav vaddá;

Mij mierredip guoradallat álgadam duohtavuohtha- ja sábadimprosessajt ja dajt doarjjot.

Mij ávttijip guoskavasj stáhtajt, aktijrádálattjat guoskavasj sámedikkij, vuogijt ja ævtojt sjehtadittjat duohtavuoda- ja sábadimprosessaj álgadittjat, majda sæbrram ájnegis ulmuttijda galggá liehket iesjmiellusaj ja sidjij galggá vaddet psyhkasaj dárjav, ja biejaduvvá nuoges ulmusj-, tehnikkasaj ja rudálasj resursajt dakkir barggij;

Mij vuosedip Canada duohtavuoda- ja sábadusnammadusá barggij ja dan bargo tjielggidussaj ja báhtusijda ja gátsedibmáj nasjávnašasj dásen ja álgoálmugij gaskan, mij moatte láhkáj le buorre ávddágávvan ja lájddistiddjen boahhte sáme duohtavuoda- ja sábadusprosessajda sáme guovlojn ja nuorttarijkajn;

Mij lip vielggen diedojt juogadittjat duohtavuoda- ja sábadimprosessaj ávdđánime birra, ja vájkkudittjat vaj dákkir prosessa álgaduvvi nasjåvnålasj dásen, ja rájáj rastá gåggu la dárbbø;

Mij vuorddep, duohtavuoda- ja sábadusprosessaj ulmme le åtsådit ja duodastit histåvrålasj niejddemav ja almasjrievtesvuodaj doadjemijt, tjielggit gåktu dá sáme álm mugij ja mijå sebrudagåjda vájkkudi dålås j dilen ja oajjvadiit gåktu aktisasjvuoda sámi j stáhtaj gaskan ja sámi j gaskan sissnjålattjat lulun gievrroduvvat;

Mij vuorddep aj, duohtavuoda- ja sábadusprosessaj báhtusin, stáhtaj ávdåstiddje ávdåsvåsstådu sáv váll di ja aktijrå dålattjat sámedikkij nanniji sámi j dili jt álm mugin nuorttarijkaj n;

Mij dættodip, jus mij galggap jåvsådit duohta dássådussaj ja avtaårvvusasjvuohtaj, de viertti rij kajgasskasattjat dånkkiduvvam ja væl ggogis almasjrievtesvuodaj t ja ål ggoålm mukrievtesvuodaj t vieleduvvat ja doajmmaj biejaduvvat bájkålattjat, nasjåvnålasj dásen, guovlo j dásen, rájáj rastá ja rij kajgasskasasj dásen, ållagasj iemeålm muktjielggidus;

Sää'mparlame'ntnii'kkí konfere'nss, noorööttám Trondheimist tä'lvvmannu 7. peei'v 2017, kiiött'tööli ää'sš tuöttvuött da suávtööllmōš sää'm meer vääras da tuátt tän nalla:

Mij vi'jttjep, što sä'mmlain lij jiöčč meeran da alggmeeran nu'tt meersaž gu pá'jjel raaji perspektiivást jiöččmeä'rreemvuöiggádvuött da lij vuöiggádvuött tobddád jii'jjes historia, jie'lled sä'm meeran da tu'mmeed jii'jjes öuddnummuž da priorisásttmöžži pirr;

Mij teáddlánji pu'httep öu'dde, što sä'mmla lie Taarrjännmest, Ruöššjännmest, Ruöccjännmest da Lää'ddjännmest jálsteei öhtt meer, kää'tt jee'res taa'zzin lij jouddám le'be öinn joudd jie'lled assimilaatioprose'e'ssi se'st peäggatum riikkin. Tä'n ää'sš sä'mmla da meeröhttsažká'dd á'ne neeu'res ä'sšen meersaž da meeraikōskksaž tää'zzest;

Mij teáddlánji pu'httep öu'dde, što peäggatum riikki assimilaatioprose'e'ss lie kuōskkám sä'mmlaid öhttsanji da privat oummu tää'zzest nu'tt meersaž gu pá'jjel raaji perspektiivást. Sä'mmla lie öhtt meer, alggmeer da uu'ccbōs, kää'tt juákkáátt geograafianji, ee'jj, sooggbeä'l da privat oummi mie'ldd, koin lie jee'resnallšem taarb, da kook ko'lle siviil-, meersaž-, poliittlaž, tää'l'laž, kulttuurlaž da sosiaal'laž vuöiggádvuöđi sizz;

Mij teáddlánji pu'httep öu'dde, što mij jeä'p leäkku veäl tää'vtam tuöđlaž tää'ssäärv da ööutverddsazvuöđ sä'mmlai da jäänbösmearai kō'skķe Taarrjännmest, Ruöššjännmest, Ruöccjännmest da Lää'ddjännmest;

Mij vi'jttjep, što riikki assimilaatiopolitiikk kuōskke'l sä'mmlaid lij häittam öuddnummuž da tuöđlaž tää'ssäärv tää'vtummuž sä'mmlai da jee'res meeröhttsažká'dd kō'skķe päaiklanji, meersanji, voodlanji, pá'jjel raaji da meeraikōösk;

Mij vi'jttjep öinn, što lij tarbb alteed kulttuurlánji šiöttlōs prose'e'ssid, kook stää'ne sääm ä'sštobddmōžž, koin vuei'ttep pu'htted öu'dde da tuöđsted historiaarlaž da ánn'jōž assimilaatioprose'e'ssid da -politiikk kuōskke'l sä'mmlaid da möön nallšem vaaiktōžž täin prose'e'ssin da politiikkást lie leämmaž da lie sä'mmlai ääi'jbuž, ánn'jōž da pue'tti puölvvööggid. Jos mie'rren lij suävadvuött, šádd vue'sšen möönnád tuöttvuöttprose'e'ss čööđ.

Leä'p tōn miöläst, što priimm'mest, tobdstummšest da suávtööllmest ij leäkku saakk tá'lķ sä'mmlai da taarrlai kōöskin kōskkneez, pe'ce seämma jjánai tō'st, što álgg priimmád da tobdsted, što assimilásttmōš vaaikti juö'kk sä'mmli'žže da ööutstö'sse määngnalla. Mij taarbšep jäänab äävmiöllsažvuöđ sä'mmlai da sää'mpäi'kk-koo'ddi määngai da jee'resnallšem tobddmi, mu'sttlōžži da tuöttvuöđ čiolgtummuž assimilásttmōžž da tá'bjja tuöttvuöđ pirr;

Mij kiiöččáp tä'rķken alteed suävadvuöttprose'e'ssid, kook keä'ppee täid negatiivlaž vaaiktōžžid da öuddnummuž nu'tt öhttsanji gu privat-tää'zzest assimilaatioprose'e'ssi päai'ķ. Mij vue'rddep, što tuöttvuött- da suävadvuöttprose'e'ss pohtt še pue'röžž sä'mmlaid.

Min tu'mmeep kaart'ted ju'n álggam tuöttvuött- da suävadvuöttprose'e'ssid da tuärjjeed tōid.

Mij táttap kōöččmōžžást áárrai riikki suáppám naa'lid da oudldöžžid ööutsáá'jest juö'kk Säämtee'ggin tuöttvuött- da suävadvuöttprose'e'ssi alteem diött, koid vuässööttmōš privatoummiin álgg lee'd luöväld va'lljeemnalla da si'jjid álgg u'vded jiöggsaž da psyyklaž tuärj, da što mij piijjáp nokk inhimiil'laž, teeknlaž da tää'l'laž resuursid nákam tuöjju;

Mij vi'jttjep Kanada tuõttvuõtt- da suâvâdvuõttlu'vddkåå'dd tuâj ârra da tõn pu'httma da vuâppmõ'sše meersaž tää'zzest da alggmeerai kōõsk, kåå'tt lij määngnalla kudd ouddmiârkkân da mallân še pue'tti sä'mmlai tuõttvuõtt - da suâvâdvuõttprosee'ssid sää'mvuu'dest da Tâ'vvjânmin;

Mij õõlgtep, što jue'kkjep teâđaid tuõttvuõtt- da suâvâdvuõttprosee'ssi õuddnummšest, da vaaiktep tōõzz, što tän nallšem prosee'ssid altteet meersaž tää'zzest da pâ'jjel raaji taarb mie'ldd;

Mij vue'rddep, što tuõttvuõtt- da suâvâdvuõttprosee'ssi mie'rren lij smiõttâd da tuõđsted historlaž čârstummuž da vuõiggâdvuõđi vuâstta tuejjummuž, čiõlgted mä'htt tak vaaikte sä'mmlaid da mij õõutstõ'sse ânn'jõž vue'jjest da e'tkķeed mōõn nalla vuäitče oudeed õhttvuõđ sä'mmlai da riikki kōõsk di sä'mmlai kōõskvuõđâst;

Mij vue'rddep še, što tuõttvuõtt- da suâvâdvuõttprosee'ssi pu'httmen riikki e'tkķeei kue'dde va'stteemvuõđ da õõutsââ'jest Sää'mtii'gğin raavee sä'mmlai sââ'j Tâ'vvjânmin;

Mij teâddlânji pu'httep õu'dde, što jos mee'st šâdd tää'vted tuõđlaž tää'ssârvv da õõutverddsazvuõtt, šâdd meeraikōõsk primnum da čõõnni ooumažvuõiggâdvuõđid da alggmeervuõiggâdvuõđid ci'sttjed da suâvlded pääiklanji, meersanji, vooudlanji, pâ'jjel raaji da meeraikōõsk, jeä'rben alggmeerčõõđtōõzz;

Sámiparlamiänttárij konferens, čokkânâm Ruándimist kuovâmáánu 7. peeivi 2017, kiedâvusâi fáadá tuotâvuotâ já sovâdâttâm säämi aalmug várás já paahud čuávvo:

Mij čujottep, ete sámmilij lii jieijâs aalmugin já algâaalmugin sehe aalmuglii ete raajijd rastalditte uáinust jiešmeridemvuoigâdvuotâ já lii vuoigâdvuotâ tubdâđ jieijâs historjá, eelliđ sámmilâš aalmugin já meridiđ jieijâs ovdánmist já prioristmijn;

Mij tiäduťtep, ete sámmiliih láá Taažâst, Ruošâst, Ruotâst já Suomâst ässee ohtâ aalmug, mii sierâ taasijn lii kolgâm teikâ ain kalga tubdâđ suddâluttemprosesijđ mainâšum staatâin. Taam ääši sámmiliih já aalmuglâšohtsâškode aneh hyeni äššin aalmuglii já aalmugijkoskâsii tääsist;

Mij tiäduťtep, ete mainâšum staatâi suddâluttemproseseh láá čuáccám sámmiláid ohtâsávt já ovtâskâs ulmuu tääsist sehe aalmuglii já raajijd rastalditte uáinust. Sámmiliih láá ohtâ aalmug, algâaalmug já uccebloho, mii juáhâš eennâmtiedâlávt, ave, suhâpele já ovtâskâs ulmui mielđ, kiäin láá sierâlágán táárбуh, já kiäh kuleh siiviil-, aalmuglâš-, pooliitlij, ekonomâlij, kulttuurlij já sosiaallij vuoigâdvuotâi pirradâhân;

Mij tiäduťtep, ete mij ep lah vala juksâm tuođâlii täsiáárvu já oovtviárdásâšvuotâ sámmilij já eenâblohoaalmugij kooskâ Taažâst, Ruošâst, Ruotâst já Suomâst;

Mij čujottep, ete staatâi suddâluttempolitiik, mii kuáská sámmiláid, lii hettim ovdánem já tuođâlii täsiáárvu já oovtviárdásâšvuotâ juksâm sámmilij já eres aalmuglâšohtsâškode kooskâ páiháávt, aalmuglâvt, kuávlulávt, raajijd rastalditteht já aalmugijkoskâsávt;

Mij čujottep ain, ete lii tárбу algâttiđ kulttuurlávt hiäivulijđ prosesijđ, moh tähideh sámmilii äššitubdâm, moiguin pyehtip oovdânpyehťiđ já tuođâšťiđ historjâlijđ já tááláid suddâluttemprosesijđ já -politiik moh kyeskih sámmiláid já magareh vaikuttâsah täin prosesijn já politiikâst láá lamaš já láá sámmilij oovdeb, tááláá já puáttee suhâpuolváid. Jis ulmen lii juksâđ sovâdâttâm, te kalga vistig čodâldittiid tuotâvuotâproosees.

Mij lep tom mielâ, ete tuhhitmist, tuubdâstmist já sovâdâtmist ij lah saahâ tuše sámmilij já koskâvuotâst, mut siämmáá ennuv tast, ete kalga tuhhiittiđ já tubdâstiđ, ete suddâluttem vaikuttij jieškote-uv sámmilâžân já siärvádâhân maangânáál. Mij tarbâšep eenâb ávusvuotâ sámmilij já säämi päikkikuudij maangâi já sierâlágán feerimij, mainâsij já tuotâvuotâ seelvâtmist suddâluttem já onnáá tuotâvuotâ háárán;

Mij uáinip tehálâžžân algâttiđ sovâdâttâmprosesijđ, moh kepideh täid negatiivlijđ vaikuttâsâid já ovdánem, moh láá čuosâttum sámmiláid sehe ohtâsávt ete ovtâskâs ulmuu tääsist suddâluttemprosesij peht. Mij vyerdip, ete tuotâvuotâ- já sovâdâttâmproosees toovvât meid puárâttâs sámmiláid.

Mij meridep karttiđ jo álgám tuotâvuotâ- já sovâdâttâmprosesijđ já tuárjuđ taid.

Mij avžuťtep taid staatâid sooppâđ vuovijđ já iävtuid oovtâst jieškote-uv Sämitiggijn tuotâvuotâ- já sovâdâttâmprosesij aalgâtmân, moid uásálistem ovtâskâs ulmui uásild kalga leđe rijjâtátulâš já sijjân kalga adelid jiegâlii já psyykkilii torjuu, já ete mij pieijâp tuárvi olmošlijđ, teknisijđ já ekonomâlijđ resursijđ tággáár paargon;

Mij čujottep Kanada tuotâvuotâ- já sovâdâttâmlävdikode paargon já ton puátusáid já čuávumân aalmuglii tääsist já algâaalmugij kooskâ, mii lii maangânáál šiev ovdâmerkkân já mallin meid puáttee sámmilij tuotâvuotâ- ja sovâdâttâmprosesáid sâmikuávluin já Tave-enâmijn;

Mij kenigitte, ete jyehip tiäđuid tuotâvuotâ- já sovâdâttâmprosesij ovdánmist, já vaikuttep toos, ete tágáreh proseseh algâttuvvoje aalmuglii tääsist já raajij rasta táárbu miel;

Mij vyerdip, ete tuotâvuotâ- já sovâdâttâmprosesij ulmen lii suogârdiđ já tuođâštiđ historjâlii olgoštem ja vuoigâdvođâi rikkom, selvâttiđ ete maht taah vaikutteh sämmiláid já mii siärvádâhân tááláá tiileest já iävtuttiđ ete maht puávtáččij ovdediđ ohtâvuotâ sämmilij já staatâi kooská sehe sämmilij juávhust;

Mij vyerdip meid, ete tuotâvuotâ- já sovâdâttâmprosesij puáđusin staatâi ovdâsteijeheh kyeddih ovdâsvástádâs já oovtâst Sämitiggijn nanodeh sämmilij sajattuv Tave-enâmijn;

Mij tiäduutte, ete jis mij kolgâp juksâđ tuođâlii täsiáárvu já oovtviärdâsâšvuotâ, kalga aalmugijkoskâsávt tuhhiittum já čannee olmoošvuoigâdvođâid já algâaalmugvuoigâdvođâid kunnijâttiđ já heiviittiđ páihálávt, aalmuglávt, kuávlulávt, raajijd rastalditteht já aalmugijkoskâsávt, eromâšávt algâaalmugjulgáštus;

**Saamelaisparlamentaarikkojen konferenssin täysistunto kokoontui Trondheimissä 7.2.2017
käsitellen aihetta totuus ja sovinto, mikä koskee saamelaisia, ja lausuu seuraavaa:**

Me viittaamme, että saamelaisilla on omana kansana ja alkuperäiskansana sekä kansallisessa että rajoja ylittävässä perspektiivissä itsemääräämisoikeus ja on oikeus tuntea omaa historiaa, elää saamelaisena kansana ja päättää omasta kehityksestä ja priorisoinneista;

Me painotamme, että saamelaiset ovat Norjassa, Venäjällä, Ruotsissa ja Suomessa asuva yksi kansa, joka eri tasoilla on joutunut tai edelleen joutuu kokemaan assimilaatioprosesseja mainituissa valtioissa. Kyseistä asiaa saamelaiset ja kansalaisyhteiskunta pitävät huonona asiana kansallisella ja kansainvälisellä tasolla;

Me painotamme, että mainittujen valtioiden assimilaatioprosessit ovat kohdistuneet saamelaisiin yhteisesti ja yksilötasolla sekä kansallisella että rajoja ylittävässä perspektiivissä. Saamelaiset ovat yksi kansa, alkuperäiskansa ja vähemmistö, joka jakautuu geografisesti, iän, sukupuolen ja yksilöiden mukaan, joilla on erilaisia tarpeita, ja kuuluvat siviili-, kansalais-, poliittisten, taloudellisten, kulttuuristen ja sosiaalisten oikeuksien piiriin;

Me painotamme, että me emme ole vielä saavuttaneet todellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta saamelaisten ja enemmistökansojen välillä Norjassa, Venäjällä, Ruotsissa ja Suomessa;

Me viittaamme, että valtioiden assimilaatiopolitiikka koskien saamelaisia on haitannut kehitystä ja todellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden saavuttamista saamelaisten ja muun kansalaisyhteiskunnan välillä paikallisesti, kansallisesti, alueellisesti, rajoja ylittävästi ja kansainvälisesti;

Me viittaamme edelleen, että on tarve aloittaa kulttuurisesti sopivia prosesseja, jotka takaavat saamelaisen asiantuntemuksen, joilla voimme tuoda esille ja todistaa historiallisia ja nykyisiä assimilaatioprosesseja ja -politiikkaa koskien saamelaisia ja millaisia vaikutuksia näillä prosesseilla ja politiikalla on ollut ja on saamelaisten edellisille, nykyisille ja tuleville sukupolville. Jos tarkoituksena on saavuttaa sovinto, tulee ensin käydä läpi totuusprosessi.

Olemme sitä mieltä, että hyväksymisessä, tunnustamisessa ja sovittamisessa ei ole puhe vain saamelaisten ja norjalaisten keskinäisistä väleistä, vaan yhtä paljon siitä, että on hyväksyttävä ja tunnustettava, että assimilointi vaikutti kuhunkin saamelaiseen ja yhteisöön monella tavalla. Me tarvitsemme enemmän avoimuutta saamelaisten ja saamelaispaikkakuntien monien ja erilaisten kokemusten, kertomusten ja totuuden selvittämistä assimiloinnin ja nykypäivän totuuden suhteen;

Me katsomme tärkeäksi aloittaa sovintoprosesseja, jotka lieventävät näitä negatiivisia vaikutuksia ja kehitystä, jotka ovat kohdentuneet saamelaisiin sekä yhteisesti että yksilötasolla assimilaatioprosessien kautta. Me odotamme, että totuus- ja sovintoprosessi myös saa aikaan hyvitystä saamelaisille.

Me päätämme kartoittaa jo alkaneita totuus- ja sovintoprosesseja ja tukea niitä.

Me kehotamme kyseisiä valtioita sopimaan tapoja ja edellytyksiä yhdessä kunkin Saamelaiskäräjien kanssa totuus- ja sovintoprosessien aloittamiseksi, joihin osallistuminen yksittäisten ihmisten osalta tulee olla vapaaehtoista ja heille tulee antaa henkistä ja psyykkistä tukea, ja että me laitamme tarpeeksi inhimillisiä, teknisiä ja taloudellisia resursseja tällaiseen työhön;

Me viittaamme Kanadan totuus- ja sovintolautakunnan työhön ja sen tuloksiin ja seuraamiseen kansallisella tasolla ja alkuperäiskansojen välillä, joka on monella tapaa hyvänä esimerkkinä ja mallina myös tuleville saamelaisten totuus- ja sovintoprosesseille saamelaisalueilla ja Pohjoismaissa;

Me veloitamme, että me jaamme tietoja totuus- ja sovintoprosessien etenemisestä, ja vaikutamme siihen, että tällaiset prosessit aloitetaan kansallisella tasolla ja rajojen yli tarpeen mukaan;

Me odotamme, että totuus- ja sovintoprosessien tarkoituksena on pohtia ja todistaa historiallista syrjintää ja oikeuksien rikkomista, selvittää miten nämä vaikuttavat saamelaisiin ja meidän yhteisöömme nykyisessä tilanteessa ja ehdottaa miten voisi edistää yhteyttä saamelaisten ja valtioiden välillä sekä saamelaisten keskuudessa;

Me odotamme myös, että totuus- ja sovintoprosessien tuloksena valtioiden edustajat kantavat vastuuta ja yhdessä Saamelaiskäräjien kanssa vahvistavat saamelaisten asemaa Pohjoismaissa;

Me painotamme, että jos meidän tulee saavuttaa todellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, tulee kansainvälisesti hyväksytyjä ja sitovia ihmisoikeuksia ja alkuperäiskansaoikeuksia kunnioittaa ja soveltaa paikallisesti, kansallisesti, alueellisesti, rajoja ylittävästi ja kansainvälisesti, erityisesti alkuperäiskansajulistusta;

Конференция саамских парламентариев, созванная в Тронхейме 7 февраля 2017 года, обсудила тему Истина и примирение для саамского народа и приняла следующее заявление:

Мы указываем на то, что саамы как народ и коренной народ, и в национальной, и в транснациональной перспективе, имеют право на самоопределение и право знать собственную историю, существовать как саамский народ, и самостоятельно определять пути и приоритетные цели своего развития,

Мы подчеркиваем, что саамы – один народ, проживающий на территориях Финляндии, Норвегии, России и Швеции, который в различной степени подвергался или по-прежнему подвергается процессам ассимиляции в соответствующих странах. Эти процессы негативно воспринимаются народом саами и общественностью на национальном и международном уровне;

Мы подчеркиваем, что процессы ассимиляции в соответствующих государствах наносят ущерб саамам и коллективно, и на уровне отдельной личности, как в национальном, так и в транснациональном масштабе, – это ущерб саамам как народу, коренному народу и меньшинству, в отношении всех географических, возрастных и гендерных групп и групп с особыми потребностями, в области гражданских, политических, хозяйственных, социальных и культурных прав;

Мы признаем, что нам по-прежнему не удалось достигнуть реального равенства и равноправия народа саами с представляющими национальные большинства населениями в соответствующих странах, Финляндии, Норвегии, России и Швеции;

Мы обращаем внимание на то, что государственная ассимиляционная политика в отношении народа саами препятствует развитию и достижению реального равенства и равноправия саамского народа с другими гражданскими сообществами на местном, национальном, региональном, трансграничном и международном уровнях;

Мы указываем на дальнейшую потребность в запуске процессов, адаптированных к культурной специфике саамов на основе знания условий жизни саамов, и направленных на выяснение и документальное подтверждение исторических и современных нам ассимилирующих процессов и политик в отношении саамского народа. Это позволит раскрыть последствия, которые имели и по-прежнему имеют данные процессы и политики в отношении народа саами, его нынешнего и грядущих поколений. **For å kunne oppnå forsoning, må vi først gjennom en sannhetsprosess;**

Мы утверждаем, что признание, осознание и примирение касаются не только отношений между саамами и не-саамами, но и в той же степени охватывают признание и осознание того, что ассимиляция затронула различные группы саамов и различные сообщества неодинаково. Налицо необходимость большей открытости в вопросе о многообразии и различиях в опыте местных сообществ, рассказах и описаниях действительности, связанных с ассимиляцией и сегодняшней действительностью;

Мы видим важность запуска процессов примирения для смягчения и искоренения негативных последствий и путей развития, навязанных саамскому народу, как коллективно, так и индивидуально, в результате ассимиляционных процессов. **Vi forventer at sannhets- og forsoningsprosessen dessuten fører til oppreisning for det samiske folk;**

Мы выносим решение исследовать и собрать информацию обо всех уже идущих процессах выяснения истины и достижения примирения и оказать им поддержку.

Мы призываем соответствующие государства, объединив усилия с соответствующими саамскими парламентами, выработать методы и условия запуска процессов установления истины и достижения примирения. Необходимо открыть индивидуальным лицам доступ к участию в этом процессе на добровольной основе, предоставляя им возможность получения в ходе этого психологической помощи. Для этой работы должны быть выделены достаточные человеческие, технические и финансовые ресурсы;

Мы ссылаемся на работу, проведенную Комиссией по истине и примирению в Канаде и на доклад комиссии, на его выводы и ведущуюся дальнейшую работу на общенациональном уровне и среди самих коренных народов – во многих отношениях на это можно опереться в качестве положительного примера и компаса для будущих процессов выяснения истины и достижения примирения в населенных саамами областях и в северных странах;

Мы берем на себя обязательство информировать о ходе процессов выяснения истины и достижения примирения и способствовать запуску таких процессов в национальном масштабе, и, где необходимо, транснационально;

Мы ожидаем, что целью процесса выяснения истины и достижения примирения будет изучение и документальное подтверждение истории угнетения, насилия и нарушений прав человека; выяснение влияния, которое в современной ситуации это оказывает на народ саами и наше общество, и выработка предложений по укреплению отношений между народом саами и соответствующими государствами, а также между самими саамами;

Также мы ожидаем, что результатом процессов выяснения истины и достижения примирения станет признание государствами своей ответственности и, совместно с саамскими парламентами, упрочение положения саамов как народа в северных странах.

Мы подчеркиваем, что для достижения реального равенства и равноправия необходимо обеспечить уважение и воплощение в жизнь международно признанных и юридически обязывающих прав человека и прав коренных народов на местном, национальном, региональном, трансграничном и международном уровнях, в особенности прав, зафиксированных в декларации о коренных народах;